

А К Т лісопатологічного обстеження лісових насаджень

02 червня 2026

селище Пісківка

На звернення філії «Столичний лісовий офіс» Державного спеціалізованого господарського підприємства «Ліси України» (далі - ДП «Ліси України»), лист від 21.04.2026 №7285/40.1.9-2026, згідно п. п. 3, 4, 5, 6, 27 Санітарних правил в лісах України затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 27.07.1995 №555 (далі - Правила), нами: провідними інженерами-лісопатологами державного спеціалізованого лісозахисного підприємства «Київлісозахист» (далі ДСЛП «Київлісозахист») Віталієм РИЖУКОМ, Оленою СУСЬКОЮ та Вікторією ШВЕНЬ, помічником надлісного Тетерівського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» Василем БОГДАШЕНКОМ, інженером з охорони та захисту лісу I категорії філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» Олександром ЛІСОВСЬКИМ, лісничим Мигальського лісництва Андрієм ФОМЧЕНКОМ, лісничим Поташнянського лісництва Ігорем ГАЙДАЄНКОМ, лісничим Кухарського лісництва Сергієм ВЕСЕЛЬСЬКИМ, лісничим Тетерівського лісництва Олександра ОБОДЗІНСЬКОГО проведене лісопатологічне обстеження насаджень Тетерівського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України» на предмет доцільності призначення заходів з поліпшення санітарного стану лісів на 2026 рік.

Коротка таксаційна характеристика ділянок лісу в яких проведено дане обстеження, наведена за матеріалами базового лісовпорядкування 2014 року наведена нижче:

Результати обстеження:

У таблиці 1 наведено перелік ділянок соснових насаджень, всихання яких відбулось внаслідок пошкодження **стовбуровими шкідниками**.

таблиця 1

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	Площа можлива для експлуатації гектарів	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захисності	Причина призначення заходів	Наявність рослин і тварин, занесених до Червоної книги України
					склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану куб.метрів на 1 гектар			
Мигальське лісництво														
2	29	2.5	(1)	2.3	10СЗ	49	0.70	1	18	20	220	3	великий та малий соснові лубоїди	немає
3	16	1.1		1.1	9СЗ1БП	91	0.70	1А	32	40	480	2	великий та малий соснові лубоїди, березова губка	немає

Кухарське лісництво														
60	1	49.0	(7)	22.4	9СЗ1ДЗ+БП	76	0.70	1А	27	32	400	4	великий та малий соснові лубоїди, несправжній трутовик	немає
Разом		49.0		22.4										
Поташнянське лісництво														
53	16	3.2	(1)	3.0	10СЗ	64	0.75	1	21	24	330	4	великий та малий соснові лубоїди	немає
67	17	0.4	(2)	0.3	10СЗ	41	0.85	1	17	18	285	4	великий та малий соснові лубоїди	немає
Разом		3.6		3.3										
Всього		88.7		61.0										

Під час обстеження насаджень встановлено ослаблення дерев сосни звичайної (*Pinus sylvestris*).

У нижній частині стовбурів (зона товстої кори) виявлено ознаки заселення великим сосновим лубоїдом (*Tomicus piniperda*), а саме:

- звивисті повздовжні маточні та личинкові ходи під корою;
- відшарування кори.

У верхній частині стовбурів повалених дерев (зона тонкої кори) зафіксовано заселення малим сосновим лубоїдом (*Tomicus minor*), що проявляється у вигляді поперечних дугоподібних маточних ходів.

Під проекціями крон на лісовій підстилці виявлено від 5 до 7 шт./м² свіжих пошкоджених пагонів, що свідчить про високу чисельність популяції пагонових шкідників (лубоїдів).

У зоні перехідної кори виявлено ознаки пошкодження синьою сосною златкою (*Phaenops cyanea*):

- звивисті, мілкі, плескуваті ходи;
- пошкодження заболоні.

На деревах ялини в нижній та середній частині стовбура чітко видно розгалужені та звивисті ходи короїда типографа (*Ips typographus*), деякі дерева заселені, але більшість вже відпрацьована даним шкідником.

Насадження характеризуються середнім ступенем пошкодження: наявні, як поодинокі так і групи і дерева IV – VI категорій стану.

Ступінь заселення: низький, місцями середній

У таблиці 2 наведено ділянки соснового насадження, всихання яких спричинене ураженням хворобами лісу.

Таблиця 2

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	Площа можлива для експлуатації гектарів	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування								Категорія захищеності	Причина призначення заходів	Наявність рослин і тварин, занесених до Червоної книги України
					склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр, сантиметрів	запас деревостану куб. метрів на 1 гектар				
Мигальське лісництво															
5	4	4.0	(1)	3.9	10СЗ	60	0.90	1	22	26	400	3	соснова губка, великий та малий соснові лубоїди	немає	

Поташнянське лісництво														
2	1	17.3		17.3	10ДЗ+СЗ+БП	71	0.65	1	26	28	290	4	несправжній трутовик, заболонник дубовий, великий та малий соснові лубоїди, сірчан-жовтий трутовик, стовбурові гнилі	немає
70	4	0.4		0.4	6ДЗ4СЗ+ГЗ	131	0.55	2	29	46	370	3	несправжній трутовик, заболонник дубовий, великий та малий соснові лубоїди, сірчан-жовтий трутовик, стовбурові гнилі	немає
					7ГЗ1КЛГ2БРС	15	0.50		6	6				
Разом		17.7		17.7										
Всього		74.6		71.5										

Зазначені насадження уражені сосною губкою (*Porodaedalea pini*), що утворює багаторічні плодові тіла. При цьому спори гриба проникають крізь місця механічних пошкоджень кори та лубу таких як, термічні пошкодження (опіки, морозобоїни), місця зламу відмерлих сучків, ділянки живлення короїдів тощо, звідки міцелій поширюється по стовбуру, залишаючи пустоти, які заповнені білими пластівцями нерозкладеної целюлози. Розвиток патологічних процесів спричиняє ямчасту гниль, що поступово перетворює деревину на труху. За окомірною оцінкою ураження досягає 20-40% і підтверджується наявністю плодових тіл на деревах.

У період обстеження встановлено супутнє заселення дерев стовбуровими шкідниками, а саме: великий сосновий лубоїд (*Tomicus piniperda*), малий сосновий лубоїд (*Tomicus minor*), синя соснова златка (*Phaenops cyanea*).

У насадженнях дуба звичайного (*Quercus robur* L.), виявлено ознаки заселення, або відпрацювання такими вторинними шкідниками як златка дубова бронзова (*Chrysobothris affinis* F), зелена вузькотіла (*Agrilus viridis* L), вузькотіла (*Agrilus angustulus*) та дубовий заболонник (*Scolytus intricatus* Ratz), про це свідчать личинкові та маточні ходи, які помітні на поверхні деревини та під корою, завдовжки від 1 до 3 сантиметрів. Також на деревах є велика кількість льотних отворів даних шкідників. Крім того, зустрічалось ураження стовбурів несправжнім дубовим трутовиком (*Fomitiporia robusta*) та поперечним раком дуба.

У дерев берези повислої (*Betula pendula* Roth.) спостерігається всихання окремих гілок і суховерхість, що часто поширюється на всю крону та призводить до всихання дерева, викликане ураженням бактеріальною водянюкою. Крім того виявлені такі поширені для берези патології як ураження стовбурів березовою губкою (*Fomitopsis betulina*), що викликає деструктивну ядрово-заболонну гниль та ураження спражнім трутовиком (*Fomes fomentarius*), що спричиняє розвиток білої мармурової ядрово-заболонної гнилі. Крім того є всихання дерев спричинене заселенням омели білої як поодинокі так і більше 50% крони. Ослаблені дерева заселені комплексом вторинних шкідників (березовий заболонник (*Scolytus ratzeburgi*), березовий рогахвіст (*Tremex fuscicornis*), тощо).

У дерева осики (*Populus tremula* L.), що наявна у складі насаджень спостерігається зниження захисних функцій насаджень, пов'язане з ураженням

дерев несправжнім осиковим трутовиком, про що свідчить наявність плодових тіл гриба. Ослаблені дерева заселені вторинними стовбуровими шкідниками:

- заболонником струменястим (*Saperda carcharias L.*)
- та великим осиковим скрипуном (*Scolytus multistriatus Marsch.*).

Характер поширення ураження: поодинокий, місцями груповий..

У таблиці 3 наведено перелік насаджень, що постраждали внаслідок стихійного лиха (вітровал та бурелом).

Таблиця 3

Номер кварталу	Номер виділу	Площа виділу, гектарів	Номер підвиділу	Площа можлива для експлуатації гектарів	Коротка таксаційна характеристика насаджень відповідно до матеріалів лісовпорядкування							Категорія захищеності	Причина призначення заходів	Наявність рослин і тварин, занесених до Червоної книги України
					склад	вік, років	повнота	бонітет	середня висота, метрів	середній діаметр	запас деревостану			
Мигальське лісництво														
53	30	3.4		3.4	10С3+БП+ОС	66	0.90	1Б	28	28	580	4	вітровал, бурелом, великий та малий соснові лубоїди	немає
Разом		3.4		3.4										
Кухарське лісництво														
58	12	7.4	(2)	2.1	9С31ДЗ	76	0.75	1А	27	32	445	4	вітровал, бурелом, великий та малий соснові лубоїди	немає
59	12	28.5	(5)	14.4	8С31ДЗ1БП	76	0.80	1	26	30	390	4	вітровал, бурелом, великий та малий соснові лубоїди, трутовик несправжній	немає
Разом		35.9		16.5										
Поташнянське лісництво														
1	2	10.7		10.7	10ДЗ+СЗ	96	0.75	1	28	34	370	4	вітровал, бурелом, трутовик несправжній, дубовий заболонник	немає
61	6	2.1	(3)	1.9	9С31БП	37	0.80	2	13	14	160	4	пожежа	немає
70	6	4.2		4.2	7ДЗЗС3+БП+ГЗ	131	0.55	2	28	48	310	3	вітровал, бурелом, трутовик несправжній, дубовий заболонник, великий та малий соснові лубоїди	немає
Разом		17.0		16.8										
Всього		56.3		36.7										

Виявлені ділянки, що постраждали внаслідок стихійного лиха – вітровалу-бурелому 2025 року. Наявні дерева з повним виверненням коріння з ґрунту, зі зламами стовбурів на висоті від 3 до 6 м, підірваною кореневою системою, з нахилом стовбура понад 30 градусів від вертикальної осі, зламами верхівкової частини дерев. Характер пошкодження поодинокий та невеликими куртинами.

У Поташнянському лісництві насадження постраждало від пожежі минулих років. Характер всихання дерев - поодинокий та невеликими куртинами. Висота нагарів на стовбурах 0.5-1.5м, подекуди відбувається відшарування кори.

Крім зазначених вище чинників, погіршення санітарного стану обстежених насаджень зумовлене:

- природним старінням деревостанів;
- внутрішньовидовою та міжвидовою конкуренцією;
- впливом несприятливих абіотичних чинників середовища.

Зазначені фактори спричиняють ослаблення та всихання дерев, що, у свою чергу, супроводжується їх заселенням стовбуровими шкідниками, які виступають переносниками патогенних мікроорганізмів.

Повнота насаджень у межах обстежених ділянок є нерівномірною, з наявністю ділянок розрідження різного ступеня.

Висновок:

За результатами проведеного лісопатологічного обстеження встановлено, що санітарний стан насаджень Тетерівського надлісництва філії «Столичний лісовий офіс» ДП «Ліси України», є незадовільним, з наявністю ослаблених та пошкоджених дерев.

Насадження характеризуються слабким ступенем пошкодження, однак наявні чинники негативного впливу спричиняють їх подальше ослаблення та можуть призвести до погіршення санітарного стану.

У результаті обстеження встановлено такі причини розладнання насаджень:

- аварії стихійні лиха – 36,7 га - слабого ступеня пошкодження;
- хвороби лісу – 71,5 га - слабого ступеня пошкодження;
- стовбурові шкідники – 61,0 га - слабого ступеня ураження.

Осередки шкідників і хвороб мають дифузний характер, виражених локалізованих осередків не виявлено.

Рослин і тварин занесених до Червоної книги України при обстеженні не виявлено.

З метою поліпшення санітарного стану лісів, запобігання подальшому поширенню шкідників та хвороб, а також збереження біологічної стійкості насаджень, вважаємо за необхідне провести у 2026 році вибіркові санітарні рубки на загальній площі **169,2** гектарів.

Рекомендації:

Рекомендовані ВСП провести у 2026 році згідно пунктів 2,5,6,9,10,13,14,15,16,17,23 Правил та з урахуванням всіх вимог діючого лісового та екологічного законодавства.

Під час проведення заходів необхідно:

- забезпечити своєчасне вилучення сухостійних, відмираючих та сильно ослаблених дерев;
- видалити дерева, заселені стовбуровими шкідниками та уражені хворобами;

- дотримуватися технологій проведення рубок з мінімізацією негативного впливу на навколишнє природне середовище.

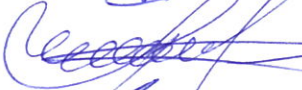

Лісокористувачу необхідно:

- організувати посилений моніторинг санітарного стану насаджень;
- здійснювати своєчасне виявлення нових осередків шкідників і хвороб;

Своєчасне та повне виконання зазначених заходів сприятиме:

- стримуванню поширення стовбурових шкідників;
- локалізації інфекційних хвороб;
- підвищенню біологічної стійкості насаджень;
- поліпшенню загального екологічного стану лісів.

Підписи:

 Віталій РИЖУК
 Олена СУСЬКА
 Вікторія ШВЕНЬ
 Василь БОГДАШЕНКО
 Олександр ЛІСОВСЬКИЙ
 Андрій ФОМЧЕНКО
 Сергій ВЕСЕЛЬСЬКИЙ
 Ігор ГАЙДАЄНКО
 Олександр ОБОДЗІНСЬКИЙ